

sów' (na Śląsku) i *sianowanie*. Poświadczane są również połączenia wyrazowe: *sianne żniwa*, *sienne żniwa*, *sienne zbiórki*, *zbiór siana*, *roboty sienne*, *sprzęt siana*, *sianosprzęt*. W niektórych punktach gwarowych spotyka się nazwy utworzone od czasowników *kosić* i *siec*: *koszenie*, *kośba*, *kosawica*, *kosiarka*, *ląkokosy* (wyjątkowe), *sieczenie*, *sieczyno*. Słowniki dokumentują oprócz tego inne nazwy temporalne z historii języka polskiego: *sianozbiór*, *sianobranie*, *sianożęć*, *kosiarka*, *sienosiecz*. Odpowiedniki słowiańskie powyższego materiału to m.in.: ros. *сенокос*, *сенокосная пора*, *сеноуборка*, *сеножать*, *косба*, *косовица*, *кошение*, ukr. *сінокіс*, *сіножатъ*, *сіножатка*, *косовица*, brus. *сенакос*, *касьба*, słowac. *senokos*, *kosba sena*, głuż. *na synach* 'w czasie sianokosów', dłuż. *na senach*, *kośeńe*, bułg. *сенокос*, *космѣа*, słoweń. *košenje*, *košnja*.

Pożyteczny jest indeks polskich i innosłowiańskich wyrazów i niekiedy połączeń wyrazowych. Hasel polskich jest około 470; informacje o materiale leksykalnym z innych języków słowiańskich: j. białoruski (41), j. bułgarski (59), j. chorwacki (21), j. czeski (70), j. dolnołużycki (70), j. górnołużycki (71), j. macedoński (20), j. prasłowiański (17), j. rosyjski (93), j. serbski (33), j. słowacki (94), j. słoweński (118), j. staro-cerkiewno-słowiański (5), j. ukraiński (71). Łącznie autor wprowadził do porównań z leksyką polską 783 wyrazy innosłowiańskie.

Materiał gwarowy jest porządnie zlokalizowany i odpowiednio pogrupowany. Autor ilustruje użycie leksemów gwarowych cytataми z wypowiedzi informatorów, podaje współczesne odpowiedniki ogólnopolskie i wyrazy poświadczane w całej historii języka polskiego, często wymienia również odpowiedniki słowiańskie. Wartościowa książka W. Kupiszewskiego będzie przydatna w polskich i slawistycznych badaniach dialektologicznych.

Tadeusz Lewaszkiewicz

Творба речи и њени ресурси у словенским језицима. Зборник радова са четрнаесте међународне научне конференције Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта, Извршни уредници: Божко Ђорић и Рајна Драгићевић, Главни уредник: Рајна Драгићевић, Филолошки факултет, Београд 2012, ss. 771.

Prezentowana publikacja, poświęcona pamięci Eleny A. Ziemskiej – wybitnej badaczki m.in. słowotwórstwa rosyjskiego, składa się z dwóch części. Część pierwsza (s. 21–433) zawiera 34 referaty (sekcja A) wygłoszone podczas konferencji (Belgrad, 28–30.05.2012) przez członków Komisji Słowotwórstwa przy Międzynarodowym Kongresie Slawistów. W części drugiej zamieszczono 26 referatów innych uczestników konferencji (sekcja B) – 25 z Serbii i 1 z Bułgarii. Ogólnym tematem naukowego spotkania było słowotwórstwo i jego środki w językach słowiańskich. Funkcję przewodniczącego komitetu organizacyjnego pełnił B. Cioric, głównym zaś organizatorem konferencji była R. Dragiciević. Referenci reprezentowali 14 krajów. We wstępie do prezentowanego tomu (s. 13–15) R. Dragiciević omówiła przebieg konferencji oraz wyraziła przekonanie, że dzięki niej językoznawcy serbscy mogli wysłuchać referatów wybitnych badaczy słowotwórstwa słowiańskiego, jak również członkowie komisji poznali środowisko badaczy słowotwórstwa serbskiego. Na s. 17–18 znajdują się dwa krótkie nekrologi poświęcone pamięci E. A. Ziemskiej (R. M. Dragiciević i O. P. Jermakovej).

Oto wykaz autorów i publikacji z pierwszej części książki: Ц. А. Аврамова, Собствените имена като ресурс за образуване на нови думи в съвременния български книжовен език, s. 21–31; Л. Аризанковска, Зборообразувањето и неговите ресурси во македонскиот јазик (со осврт на дериватите со субјективна оценка како дел од основниот лексички фонд на македонскиот јазик), s. 33–42; Ю. М. Балтова, За така наречените „неокласицизми“ като ресурс в съвременното словообразуване, s. 43–51; K. Waszakowa, Kognitywno-komunikatywna funkcja motywacji słowotwórczej, s. 53–64; В. Н. Виноградова, Лексикосемантичките и формалните особености функционирањето на словообразователните категории во поэтичкото текст, s. 65–72; Р. М. Драгићевић, Творбено-семантичка анализа десупстантивних предлога у српском језику, s. 73–87; О. П. Ермакова, Конверсия и синхрония, s. 89–96; Е. А. Карпіловська, Активні ресурси сучасного українського словотворення, s. 97–107; Л. П. Кислюк, Диференціація словотворчих ресурсів у сучасній українській номінації, s. 109–119; K. Kleszczowa, Wyrażenia przyimkowe w polskiej dery-

wacji, s. 121–129; Н. Ф. Клименко, *Оновлення словотворчих ресурсів як наслідок семантичної інтерференції мов*, s. 131–140; Е. И. Коряковцева, *Об экспрессивном потенциале словообразовательных средств*, s. 141–152; А. А. Лукашанец, *Nomina agentis у сучаснай беларускай мове: словаўтваральны патэнцыял і тэндэнцыі развіцця*, s. 153–165; Е. Г. Лукашанец, *Русское словообразование в зеркале интернет-коммуникации*, s. 167–175; S. Mengel, E. Plaksina, *Интерференция словообразовательных механизмов в языковых системах билингвов (на примере русского в диаспоре и языков-партнёров*, s. 177–192; И. Г. Милославский, *Изменение сочетаемостных и парадигматических свойств русских глаголов как следствие их модификационной деривации*, s. 193–200; A. Nagórko, *Słowotwórczy potencjał sakronimów (w polskim, słowackim, czeskim i niemieckim)*, s. 201–214; Г. П. Нещименко, *Феномен <<перескока>> деривационной фазы в ряду проявлений словообразовательной динамики в славянских языках*, s. 215–233; А. В. Никитевич, *Деривационные объединения в составе диалектных подсистем близкородственных языков*, s. 235–243; Г. А. Николаев, *Универбаты и субстантиваты в истории русского словообразования*, s. 245–254; M. Ološtiak, *O projekte Komplexné spracovanie slovotvorby súčasnej slovenčiny*, s. 255–269; Е. В. Петрухина, *Использование словообразовательных ресурсов церковнославянского языка в современном русском языке (в сопоставлении с сербским языком)*, s. 271–287; В. Радева, *Поля на сравненито при изграждане на словообразователното значение*, s. 289–297; J. Raecke, *Zur Wortbildung in den slawischen Sprachen: Zu ihrem Stand, ihren Ressourcen und ihrem nur scheinbar verlorenen Gegenstand*, s. 299–310; Z. Rudnik-Karwatowa, *Rola słowotwórstwa w słowiańskiej terminologii językoznawczej (na materiale z języka polskiego, czeskiego i rosyjskiego)*, s. 311–318; Л. Селимски, *Турски елементи в българското словообразуване*, s. 319–329; J. Sieroćniuk, *Specyfika słowotwórstwa gwarowego w świetle danych korpusowych*, s. 331–340; I. Stramljič Breznik, *Medmeti kot besedotvorni potencial slovenščine*, s. 341–352; B. Tošović, *Tvorbeni purizam*, s. 353–365; Б. Б. Ђорић, *О дериватима са значењем производа животињског порекла у српском језику*, s. 367–385; И. С. Улуханов, *Словообразование посредством замены морфем*, s. 388–397; З. А. Харитончик, *Концептуальная природа лексического значения, или к истокам номинативных ресурсов языка*, s. 399–406; A. Šehović, *Univerbacija u bosanskom jeziku*, s. 407–417; B. Štebih Golub, *Okazionalizmi u hrvatskome publicističkom stilu*, s. 419–433.

Z powodu braku miejsca mogę omówić zawartość tylko niektórych artykułów.

C. D. Avramova przeanalizowała bogaty materiał starszych i najnowszych bułgarskich neologizmów utworzonych od nazw własnych (głównie nazwisk). Reprezentują one m.in.: nomina pertinentia (np. *костовист* ← Ив. Костов), nomina agentis (np. *кагебист* ← КГБ [КаГеБе], *костолог* ← Ив. Костов), nomina experiencer (poświadczające sufiksoidy: *-фил*, *-люб*, *-фоб*, *-ман* itd. (np. *костофил*, *костолюб*, *костофоб*, *костоман* ← Ив. Костов), nomina similitiva (np. *байганьовец* ← Бай Ганьо, *живковец* ← Т. Живков, *костовци* ← Ив. Костов), nomina resultativa (np. *живковизъм*, *костовизъм*), nomina actionis (np. *седесация* ← СДС [СеДе-Ке]), derywaty funkcjonujące jako nomina actionis et nomina essendi (np. *ганьовщина*, *байганьовщина* ← Бай Ганьо).

K. Waszakowa ujęła treść swojego artykułu w ten sposób: „W pracy rozpatruje się derywaty słowotwórcze w użyciu jako jednostki występujące w sieci współzależności semantycznych i kontekstowych” (s. 53). Autorka odwołuje się do publikacji E. S. Kubrjakovej, R. Langackera i J. Taylora. Przedmiotem rozważań są następujące zagadnienia: aspekty motywacji słowotwórczej (tutaj: derywaty słowotwórcze w użyciu/tekście, derywaty słowotwórcze jako jednostki kognitywne), kognitywna funkcja motywacji słowotwórczej (tutaj: Langackerowska koncepcja znaczenia, pochodność słowotwórcza jako relacja między strukturami semantycznymi, derywaty słowotwórcze jako nośniki wiedzy (doświadczeniowej, kulturowej), motywacja a wielokontekstowość derywatów słowotwórczych (tutaj: konteksty językowe, konteksty sytuacyjne). Badaczka zrozumiale i przekonująco pokazuje zalety słowotwórstwa kognitywnego. Przystępny język wykładu decyduje o tym, że artykuł może być lekturą nie tylko badaczy słowotwórstwa, ale również uczestników seminariów licencjackich, magisterskich i doktoranckich.

Przedmiotem interesującego artykułu R. M. Dragiciević jest słowotwórczo-semantyczna analiza przyimków pochodzących od rzeczowników. Współczesny język serbski poświadczają siedem takich przyimków: *оpx/vrh* ‘nad, ponad’ < *оpx/vrh* ‘szczyt, wierzchołek; wierzch’; *дно/dno* ‘w, u podnóża’: *снавати дно ногу* ‘w nogach’, *насти дно брда* ‘u podnóża góry’ < *дно/dno* ‘дно, np. rzeki, morza, naczynia’; *кpaj/kraj* ‘obok, koło; przy’ < *кpaj/kraj* ‘koniec; krawędź; kraina’; *дуж/дуž* ‘wzdłuż, w kierunku’ < *дуж/дуž* ‘odcinek’; *нѣм/пут* ‘w stronę, ku, w kierunku’ < *нѣм/пут* ‘droga’; *место/mesto* ‘zamiast, w zamian’ < *место/mesto* ‘miejsce; miejscowość; osiedle’; *чело/čelo* ‘u’: *čelo glave* ‘u głowy’, *čelo nogu* ‘u nog’. Przejście wyrazów z jednej części mowy do drugiej (tutaj z rzeczowników do przyimków) to typ słowotwórstwa, który określamy jako konwersję. R. M. Dragiciević analizuje skomplikowane procesy semantyczne powodujące powstanie znaczeń przyimkowych.

K. Kleszczowa przeanalizowała bardzo skomplikowany problem derywatów od wyrażen przyimkowych. Autorka pisze w tej sprawie: „Pragnę jedynie zwrócić uwagę na fakt, że chwiejny status wyrażen przyimkowych stymuluje różnorakie procesy językowe wewnątrz klasy derywatów powstałych na bazie wyrażen przyimkowych. I właśnie o tych zjawiskach będzie mowa w pierwszej części mojego artykułu (1.). Odmienność charakteru mieć będzie część druga artykułu (2.). Otóż wyrażenia przyimkowe same mogą być derywatami. Mam tu na uwadze przede wszystkim przysłówki, ale, jak się okaże, również partykuły. Warto zadać pytanie, czy ich powstawanie wchodzi w obręb słowotwórstwa, a jeżeli tak, to jakie mechanizmy stymulują te procesy?” (s. 122).

A. A. Łukaszaniec ukazał bogactwo środków sufiksalnych i prefiksalnych (częściowo także sufiksoidalnych i prefiksoidalnych) w materiale białoruskich nomina agentis. Wyróżnia wśród nich następujące grupy: sufiksalne NA (głównie obcego pochodzenia, częściowo motywowane) na: *-ik/-nik*, *-ist/-ыст*, *-ец/-ац/-овец/-авец/-нец/-лец/-енец/-ейт*, *-льник*, *-ор* (*-ёр*), *-ер/-ар* (*-яр*)/*-анер*, *-чык/-ицчык/-ён/шчык*, *-ц(a)/-ўц(a)/-оўц(a)*, *-ант*, *-о*, *-тар/-атар*, *-меи*, *-аман*, *-ыт*, *-ок*, *-озі*, *-аім*, *-еннік*, *-ір*, *-голік*; prefiksalne NA: *анты-*, *віце-*, *не-*, *нон-*, *пара-*, *пра-*, *псеўда-*, *су-*, *супер-*, *ультра-*, *эрга-*; prefiksально-сufiksalne NA: *су-+ец*, *су-+ц(a)*, *су-+нік*; różnego typu złożenia; NA powstałe w wyniku skrócenia (np. *скін*, *фанат*); NA powstałe w wyniku derywacji semantycznej.

Rozważania J. Sierociuka oparte są na materiale elektronicznego korpusu gwarowego, który powstał pod kierunkiem autora w Pracowni Dialektologicznej UAM. Obecnie korpus zawiera prawie półtora miliona słowotwórczych form. Obszerny materiał gwarowy pozwala lepiej ukazać różne problemy języka wsi. Artykuł poświęcony jest głównie kilku zagadnieniom: synonimii słowotwórczej w gwarach, różnicom językowym w grupach pokoleniowych, językowym osobliwościom idiolektalnym.

Przedmiotem artykułu B. Cioricia jest słownictwo i semantyka produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. nazw mięsa, skór, wełny, mleka, futer, sierści, tłuszczu, odchodów/gnoju, fetoru/smrodu. Derywaty o takich znaczeniach tworzą sufiksy: *-ina*, *-etina*, *-ovina*, *-njak*, *-injak*, *-ak*, *-ica*, *-enica*, *-ac*, *-oljak*, *-ištak*, *-ljak*, *-ština*, *-ača*, *-ovnjača*, *-edina*. Autor omawia interpretacje słowotwórcze w literaturze naukowej, wykorzystuje materiał z piśmiennictwa, gwar, słowników i najnowszego korpusu języka serbskiego, który zawiera 113 milionów słów.

A. Šehović przedstawiła problematykę uniwerbizacji w języku bośniackim. Wśród rzeczowników najczęściej poświadczonych są następujące sufiksy: *-ac* (np. *anonimac* < *anonimna osoba*, *genijalac* < *genijalna osoba*), *-āk* i *-jāk*, *-aner*, *-ica* (*-ice*), *-ič/-ć*, *-ka* (*-ke*). W wyniku uniwerbizacji powstają czasowniki z sufiksami: *-ira(ti)*, *-isa(ti)*, np. *taksirati* < *voziti taksi*.

W języku prasy chorwackiej pojawia się dużo okazjonalizmów leksykalnych. B. Štebih Golub przeanalizowała materiał wyekscerpowany z tekstów prasowych opublikowanych w 2011 i 2012 roku. Sporą część stanowią wyrazy użyte tylko jednokrotnie. Około 40% okazjonalizmów można zrozumieć bez kontekstu; 76% wyrazów utworzono na zasadzie analogii do innych słów.

W drugiej części obszernej publikacji jeden tekst reprezentuje bułgarystkę (Ц. Георгиева, *Видове класификации на активните препозитивни форманти в българското именно словообразуване*, s. 545–559), a kilka słowiańskie słowotwórstwo porównawcze: B. Д. Копривица *Лексикосемантичке групе као полазиште за конфронтациону анализу деривационих система два словенска језика*, s. 601–608; Б. Марић *Синтаксичка деривација: мост између творбе речи и ситаксе (у руском језику у поређењу са српским)*, s. 623–635; Р. Н. Маројевић *Српски и словенски нулти суфикс*, 637–652. Aż 22 teksty dotyczą problematyki słowotwórczej języka serbskiego. Oto autorzy artykułów serbistycznych: М. С. Ајџановић, *Деривациони потенцијал географских термина странок порекла*, s. 437–451; М. Б. Алановић, *Каузативно-манипулативни глаголи: деривационо мотивисане семантичке и аргументне варијације*, s. 453–467; И. Г. Бјелаковић, *Именичке сложеннице у предстандардној фази развоја српског језика (географска терминологија)*, s. 469–484; В. Ж. Брборић, *Творба речи и правопис – писање сложених детерминативних формација са првом страном компонентом*, s. 485–496; Д. Д. Вељковић Станковић, *Когнитивни аспекти деминуције глагола у српском језику*, s. 497–514; Д. М. Витас, Ц. Ј. Крстев, *Творбени обрасци у електронском речнику српског језика*, s. 515–525; Д. С. Вујовић, *Префиксални творбени обрасци глагола кретања*, s. 527–534; С. П. Вучковић, *Структурно-семантичка творбена реконструкција старосрпских топонима*, s. 535–544; Д. С. Гортан-Премк, *О наредним задацима српске дериватологије из угла једног лексикографа*, s. 555–559; Ј. Р. Јовановић Симић, *Творбено-структурне и стилске особености изведеница са формантом -ки*, s. 561–572; Д. Б. Кликовац, *О семантици глаголског префикса уз-*, s. 573–600; И. В. Лазић-Коњик, *Семантичко-деривациони потенцијал речи у откривању лексичких и културалних конотација (на примеру концепта живот)*, s. 609–621; Ј. И. Матијашевић, *Типови међујезичких еквивалената*, s. 653–661; А. М. Милановић, *Стилски аспекти творбе тзв. императивних сложенница у српској романтичарској поезији*, s. 663–674; Ј. Недељков, *Место вишечланих лексичких јединица у лексикону и граматицима српског језика*, s. 675–688; А. Б. Пејановић, *Фра-*

зеолошке јединице као мотиватор у творбеном процесу, s. 689–700; П. Т. Радић, *О једном творбеном балканизму у српском језику (глаголски суфикс -оса: порекло и распрострањеност)*, s. 701–710; С. Ристић, *Улога творбе у концептуализацији појма ВИЋЕЊЕ у језичкој слици света српског народа*, s. 711–726; Р. Д. Симић, *Један проблем са ивице творбеног система српског – форме са спојеном цртом (/цртицом)*, s. 727–735; И. П. Ћелић, *Семантички потенцијал деривационих гнезда именица интелектуалних својстава*, s. 737–744; Г. Штасни, *Утицај семантичког садржаја на деривацију глагола физиолошких стања и процеса*, s. 745–755; Г. Штрбац, *Деривациони потенцијал афективних глагола*, s. 757–771.

Омówiona праца зборова значајно поглубља знајомоћ слóвотвóрства слóвiањског. Wydrukowano 400 egzemplarzy tej książki, a zatem można mieć nadzieję, że dotrze ona do ważniejszych bibliotek naukowych i do językoznawców zainteresowanych problematyką słóvotvórstwa.

Tadeusz Lewaszkiewicz

